

מיכל אלפרן סליחות

**"בני אדם חבים לנו את הדבר שאנו מדמים שיתנו לנו. לשמוט להם את החוב הזה.
לקבל את העובדה שהם אחרים מכפי שיצרנו אותם בדמיוננו...
גם אני אחרת מכפי שאני מדמה להיות.
לדעת זאת, פירושו לסלוח."
סימון וייל, מחברת 6, 1941-1942**

בסוף הרצאתה של אן קרסון, "היסוס" ("Hesitation", 3202), מיכל אלפרן מספרת לי, המשוררת הקנדית מציינת שהאטימולוגיה של המילה לסלוח, "Forgive", מגיעה מ "Ignoscere": בלטינית, "לא לדעת". היעדר הידיעה מהווה אחת מנקודות ההתחלה של אלפרן בעבודתה על התערוכה, והוא פוגש גם אותנו עם הכניסה אל הלובי. אלפרן מזמינה אותנו לשהות במרחב המשמעות הכפול של החלל: במעברים, בתווך, בין כניסה ליציאה, בין רצון לזיכרון, בין נוכחות להיעדר, בין נחיצות לברירה.

דו המשמעות של הלובי מורגשת בהתערבותה של האמנית בגלריה. מחד, בשפתה האדריכלית, התערוכה מאזכרת מרחב ביתי: אלפרן צבעה את קירות החלל, עבודות נייר ובד תלויות עם ובלי מסגרות; פדסטלים מחזיקים פסלים מחומרים שונים; ספסל ניצב במסדרון, שולחן עומד בחדר. מאידך, סימנים שונים מזכירים לנו שאנו נמצאים במבואת הכניסה של בניין מגורים פרטי, אליו הכניסה אסורה. האם החלל שיצרה אלפרן הוא ביתי או אלביתי? האם הוא מזמין אותנו לשהות, לנוח, להיזכר, או שמא עלינו למהר לצאת ממנו, לשכוח את המוכר? בשהייה בין התחושות המנוגדות האלה, התערוכה מהדהדת את משמעות הלובי, וממלאת את השאלה הזו במרחב.

טכניקת העבודה של אלפרן כוללת שימוש בחומרים שונים, ומזה כמה שנים מתאפיינת בשימוש בסיליקון. החומר המוכר לנו משימוש ביתי ותעשייתי אף הוא מעורר בנו רגשות של קרבה והרחקה: הסיליקון דומה לנו. בפלטה שמשתמשת בה אלפרן, בצבעים שקופים, אדומים וחומים, העבודות אולי מזכירות לנו את עצמנו, מושכות אותנו להמשיך להתבונן, מעוררות תשוקה לגעת, להרגיש, ולהחזיק. אבל משהו בהן כמעט דומה לנו מדי: על אף שנוצרו בעקבות רישום נוף, הדימויים נראים מופשטים. הם מזכירים לנו חלקי עור והפרשות דביקים, וגורמים לנו להסס מלהתקרב יותר מדי. הצופה המהופנטט שואלת את עצמה "מה זה?" "מה רואים כאן?" בהיעדר התשובה, היא נותרת בה בעת מעורערת וסקרנית.

תנועת הקרבה וההרחקה מגיעים לשיאם בפסל של ג'אנוס שבחלל האחרון. ג'אנוס הוא אל השערים במיתולוגיה הרומית, אל ההתחלות והסיומים. לרוב, הוא מפוסל כפורטרט סימטרי וכפול, שני ראשים צמודים זה אל זה, גב אל גב, כסמל לחיבור בין שני כיוונים מנוגדים. בעבודת היד של אלפרן על אבן האלבסטר האפורה, גם הראשים של ג'אנוס גובלים במופשט: לא מופיעים כאן באופן חד משמעי שניים, אך הם גם אינם נעדרים באופן מוחלט. לצד הראש המסותת יותר, מימין, האבן מלבנית. אמנם היא נראית בלתי מהוקצעת, אך נדמה שיתכן ועוד מעט תהפוך לגוף. כך, הפסל, אשר עשוי להרגיש קטוע, גם מעורר ציפייה להופעתם של שני ראשים, למחווה של חיבוק. בין תקווה לריחוק, יהיה נמהר לומר שג'אנוס הוא האל של ה"לובי". אך, על שני פניו, כאשר כל צד שונה מהאחר, הוא כמו מחזיר לנו, הצופות, מבט: ג'אנוס הוא שותף לשאלות האופפות אותנו בחלל. היכן אנחנו? האם זהו מרחב מוכר או זר? האם הדרך היא פנימה או החוצה? האם קיבלנו הזמנה להישאר או שמא עלינו לצאת? האם אנו ביחד או בנפרד?

לרגע נדמה שאנחנו הולכות במעגלים. הסיבוב עשוי לסחרר. האם על יצירת האמנות לתת לצופים כיוון, לומר לנו דבר מה? או שמא היא שואלת שאלה? משמעות הסליחה מתחילה להדהד. כפי שסימון וייל כתבת, הסליחה היא הזדמנות להשיל מאיתנו את הציפיה לדעת את התשובה. קרסון ממשיכה את וייל: סליחה היא התמודדות עם אי הידיעה. הנך מוזמנת ללובי, למרחב הביניים. קבלי את ההמתנה כמתנה. אל תחפשי יעד, אך גם אל תמהרי לחזור על צעדיך. השתהי: התעמתי עם הלא ידוע שהוא הלא ידוע של האחר, וחווה את הרגש שהזרות של המרחב האמנותי, ושל עצמך, מעוררים בך. קבלי את היופי ברגע חיובי של היעדר, כתחושה. סלחי על הסתירה בין הסיבה לתוצאה, הידוע והלא ידוע, המוחשי והמופשט, הנראה והלא נראה. קבלי את הבית כמשאלה ולא כהכרעה. בין האפשרות לחוסר האפשרות, סלחי לי ולך.

ד.ר. אלינור דרזי

אוגוסט 2025

הפקת התערוכה התאפשרה בזכות התמיכה של מפעל הפיס וקרן רבינוביץ.